

RUSSLAND OG FREDEN. En av de viktigste betingelser for at det etter denne krig kan oppstå en varig fred i verden, er at det skapes et gjensidig tillitsforhold mellom de seirende nasjoner. Tyskland har alltid søkt å motarbeide dette, og det har først og fremst tatt sikte på å skille Sovjetsamveldet fra de øvrige allierte. Mest maktpåliggende har det vært å opparbeide en antirussisk stemning i de besatte land; på dette punkt kan en ikke beskyldne den tyske propaganda for mangel på konsekvens eller utholdenhet. En kan trygt fastslå at denne propaganda overalt har slått feil når det gjaldt å etablere en aktiv deltagelse i "korstoget mot bolsjevismen". Men det vil være forhastet å gå ut fra at den har vært helt uten virkning. Man må fremdeles regne med at det eksisterer en ganske utbredt mistillit til Russland. Denne mistro er aksentuert ved den tyske propaganda og skyldes dels motsetningsforholdet mellom det vesteuropeiske og russiske samfunnssystem, dels det seiglivet begrep "faren fra øst", og den kan bare overvinnes ved at folk får et øket kjennskap til de russiske fredsmål og til de faktiske forhold i Russland i dag.

En verden. Blant dem som har bidratt til å gjøre Russlands fredsmål kjent, er den amerikanske presidentkandidat Wendell Willkie. Han har nylig utgitt en bok med tittelen "One World", der han beskriver en 46 dagers flyetur gjennom deler av Europa, Afrika og Asia. Han stoppet i en rekke land og intervjuet ledende statsmenn. Av særlig interesse er hans samtaler med Stalin. Stalin oppsummerer de forente nasjoners fredsmål i følgende syv punkter: 1) Opphevelse av all raseforskjell 2) Likestilling og territorial integritet for alle nasjoner 3) Befrielse av undertrykte folk og gjeninnførelse av deres suverenitet 4) Rett for alle nasjoner til å ordne sine anliggender som de ønsker 5) Økonomisk hjelp til nasjoner som er blitt skadelidende ved krigen for å gjenreise deres materielle stilling 6) Gjeninnførelse av de demokratiske frihetene 7) Ødeleggelse av Hitler-regimet

Men kan vi stole på Stalin? Eller er hans forsikringer bare tomme ord? Et svar på disse spørsmål gir Roosevelt's personlige utsending i Moskva, ambassadør Joseph E. Davies, som i sommer vendte tilbake fra Russland. Sine inntrykk fra Sovjetsamveldet har han skildret i en bok, "Mission to Moscow", som har vakt betydelig oppsikt i den fri verden. Davies har også skrevet en artikkel som gjengir hovedpunktene i boken. Han imøtegår her en rekke av de alminneligste innvendinger som blir reist mot Sovjets politikk. Davies er forretningsmann, og hans meninger bæres opp av en sund common sense som uten tvil er vel egnet til å utrydde mye av mistilliten til Russland og dets ledere.

Vi gjengir her et kompendium av Davies' artikkel.

Vil Russland føre den ensomme livs politikken? Eller vil det samarbeide med de andre stormaktene for å skape en sikker verden? - Det beror på hva slags verden russerne da får å gjøre med, eller tror de har å gjøre med. Hvis de stoler på de forslag som legges fram av Storbritannia, China, De forente stater og de øvrige allierte nasjoner, så vil de i like høy grad som noen av disse storsinnat og uogennyttig søke samarbeid for å skape en sikker og ordnet verden. Det ligger dessuten i Russlands egen interesse å ha fred med verden og fred i verden. De russiske leders politiske erklæringer og deres handlemåte har de siste ti årene vist at de ønsker det. Da ambassadør Litvinov var utenriksminister, var han både i og utenfor Folkeforbundet en ivrig talsmann for samarbeide mellom de ikke-aggressive nasjonene. Etiopia, Spania, China - alt viser at de russiske ledere var i besittelse av en oppriktig god vilje like overfor de øvrige nasjoner.

Vil Russland prøve å skape en slags verdensføderasjon som betyr en overlattelse av en del av makten fra medlemsstatene til sentralregjeringen? Eller foretrekker det et frivillig samarbeide mellom stormaktene for å opprettholde sikkerheten i verden? - Sovjet understøttet kraftig Nasjonenes Forbund og ivret stadig for et sterkere og mere effektivt forbund. Men russerne er praktiske og realistiske når de stiller opp sine idealer. De er sikkert villig til å oppgi så mye av sin suverenitet som trengs for å skape en sterk koalisjon som kan umuliggjøre krigsaggressjoner og erobringer, og opprette en internasjonal militærmakt for å bevare freden.

Kan man forstå Russlands utenrikspolitikk? Churchill beskrev den en gang som "en gåte, innsvøpt i et mysterium inne i et spørsmålstejn". - Vi bør glemme Churchills ord, men stole på at russerne helt enkelt mener det de sier. Sovjets utenrikspolitikk er i virkeligheten ganske klar - den tar sikte på samveldets territoriale sikkerhet. Derfor bygget man opp et stort militært og industrielt system. Først da Hitler kom til makten, kom det militære i forgrunnen. Da Russland mistet troen på Vestmaktens evne og vilje til å stanse Hitler, ble ikke-angrepspakten med Tyskland sluttet i 1939. Russland vant derved tid som ble utnyttet til forberedelser mot det uunngåelige tyske angrep. - Iht denne bakgrunn er det ingen gåte eller noe mysterium ved Sovjets utenrikspolitikk.

Vil Russland fortsette arbeidet for verdensrevolusjonen? - Nei, Stalins femårspolitikk har klart skjøvet Trotski's tanke til side. Den var en av de "svik mot revolusjonen" som trotskistene har anklaget Stalin for.

Frykter Russland likevel "kapitaliststatene"? Vestmaktens hjelp til Russland under denne krig har bidratt mye til å utrydde russernes klassiske frykt. Utviklingen etter krigen vil vise om de helt kommer til å gi slipp på den. Fins det tegn på fler-
skap fra ytterverdenen, vil Russland sikkert oppdage det og beskytte seg.

Vil Russland tillempe revolusjonær aktivitet som et instrument for russisk nasjonalisme? Dette er Goebbels' iherdigste propagandanummer. Stalins uttrykkelige erklæringer og de forpliktelsener som omfattes av de allierte nasjoners fellesdeklarasjoner, burde definitivt ha tatt livet av denne påstand. Sovjetsamveldet har som nasjon godt rykte for å holde sine forpliktelsener. Bare hvis det blir en militær nødvendighet vil Sovjet kunne tenkes å fremsette uenighet mellom andre nasjoner.

Hva er Russlands territoriale krav? Først og fremst det som ble tatt fra dem med vold etter forrige krig. Dermed ville det være naturlig om det krevde visse landområder som sikkerhet i tilfelle fremtidige europeiske angrep. Utstrekningen av Russlands krav avhenger derfor av hva slags verden som oppstår etter denne krig. De baltiske stater ble skåret vekk fra Russland i 1918. At Russland dessuten får tilbake Hviterussland og Ukraina er ikke mer enn rimelig. Fem millioner ukrainere ble helt tilfeldig tilfalt Polen etter forrige krig. Bessarabia som tilfalt Romania, hadde vært russisk i hundre år. USA nektet lenge å anerkjenne Bessarabia som russisk territorium. Det må uttrykkelig fastslåes at Russlands krav på disse landområder ikke strider mot de alliertes erklæringer. Det dreier seg tvertimot om å gjøre gamle forsynsdelser gode igjen, skriver Davies.

Men hvis Sovjet gjør regning med å finne den samme verden som før krigen, vil det dessuten utvilsomt forlange en territorial ekspansjon langs vestgrensen. Dette innebærer en del av Finland samt muligens Polen fram til Curzon-linjen, som i Versailles ble fastsett som den befolkningsmessige demarkasjonslinje mellom de polske og russiske nasjonaliteter. Det er å merke at det ikke er Russland, men Polen som allerede nå har villet ha en avgjørelse på dette grensespørsmål.

Når seieren er vunnet, kan imidlertid forholdene være helt anderledes enn i dag. Flyet holder på å revolusjonere krigsvitenskapen fullstendig, og slike naturlige grenser som fjell og elver har mistet en hel del av sin betydning. Fallskjemtropper kan f. eks. slippes ned i tusenvis bak disse grensene. - Dertil kommer at grenser i sin alminnelighet blir av underordnet betydning i en ordnet og fredelig verden. Fredsbestemmelsene vil sikkert også omfatte avtaler om gjensidig forsvar og kollektiv sikkerhet som minsker nødvendigheten av nasjonal opprustning. Under disse forhold er det tenkelig at Russland i fredens interesse vil anse grensoutvidelser som lite egnet til å skape sikkerhet mot eventuelle nye tyske angrep.

Hva er Russlands interessesfære? Også dette avhenger av tilstanden etter krigen. Allikevel vil det alltid være noe som er av særlig interesse for Russland. Det gjelder bl.a. spørsmålet om adgangen til havet og isfrie havner. Dette berører først og fremst Stillehavet og Middelhavet. Russland har alltid hatt et godt øye til havnene Port Arthur og Dairen, som det mistet i 1905. Dessuten er det av den største viktighet å få en sikret passasje gjennom Dardanellene og Middelhavet. Løsningen av disse spørsmål henger nøye sammen med det fundamentale problemet om havnes og luftens frihet. En rettferdig fordeling av ræverene kan ikke gjennomføres uten at det skapes sikre kommunikasjonsveier slik at det blir tatt hensyn til alle statens krav. Statenes avgjørelse seg imellom må i det hele tatt følge regler som preges av rett og billighet på samme måte som mellom naboer som ønsker fred til gjensidig nytte, selv om de kanskje er konkurrenter i all vennskapelighet i økonomisk henseende. Sovjets innstilling til disse viktige spørsmål er ikke annerledes enn de andre nasjoners: den avhenger helt og holdent av den fred som blir sluttet.

NYHETENE SÖNDAG KL. 18.30.

Sydfronten. På midtfronten i Italia har begge de allierte armeer hatt ny fremgang. General Clark's 5. arme har drevet tyskerne tilbake fra flere stillinger ved Voltorno-elven, og har selv utvidet sine bruhoder på nordsiden av elven. Det er slått flere bruer over elven, og store mengder av menn og materiell, deriblandt tanks, strømmer over. Kampene er de heftigste siden slaget ved Salerno, tyskerne yter kraftig motstand, men drives stadig nordover. - På sin høyre fløy behersker Montgomerys 8. arme hele veien fra Ternoli ved kysten til Vinofatturo i Appenninene. De allierte landstridskrefter har stadig god støtte av det allierte flyvåpen, som opererer bak fiendens linjer. Igår ble Terni, 70 km nord for Roma, bombet av amerikanske flygende festninger. I tillegg ble skiffetokter i forskjellige byer, knutepunkter på hovedjernbanelinjen og veier og forsyningslinjer nord for Capua angrepet av allierte bombefly inatt. Ingen allierte fly gikk tapt i disse operasjoner, mens 8 fiendelige ble skutt ned. Lette britiske kystfartøyer i Adriaterhavet ble beskutt av tyske fly, ingen skade ble påført og ingen mennesker ble såret. Mellom Elba og det italienske fastland senket britiske lette kystfartøyer igår to fiendtlige skip. - En tidligere italiensk utenriksminister, greve Sforza, er kommet til Algier etter å ha vært til konferanser med Churchill og Eden. - I Jugoslavia har friskarene drevet tyskerne ut av to kystbyer. I Midt-Bosnia har de ødelagt industrifolle bedrifter og brutt samferdselslinjer. 36 lokomotiver og 160 jernbanevogner er ødelagt.

Østfronten. De russiske armeer har hatt ny fremgang, og har utvidet sine bruhoder på Dnjepr's vestbredd i Kiev- og Kremens. De har tross for forbitret tysk motstand. Det raser de voldsomste kamper i disse ørsnitt, i Kiev kjempes det til dels allerede i løpet av en uke i forsvarslinje. Dagens russiske kommunique melder at en russisk avdeling som var i kamp med store fiendtlige styrker, og har drept 5000 tyskere. Ved Nedre Dnjepr har russiske avdelinger rykket sydvover fra Saporosje, igår mellom 5 og 10 km. - I Melltopol raser det fremdeles heftige kamper, og russerne har drevet 26 tyske motangrep tilbake. En amerikansk korrespondent fra dette frontområdet skriver om kampen om Melltopol at den nå er kommet inn i den fase at den kan sammenlignes med kampen om Stalingrad. - Lenger syd har russerne øyskåret jernbanelinjen mellom Melltopol og Kriv på to steder. Tyskerne på Kriv har nå bare en ensporet jernbane over Perekopneset som retrettmulighet.

Konferansen i Moskva. Den britiske og den russiske presse behandler inngående den kommende konferanse i Moskva. Den tyrkiske kringkasting hadde denne kommentar igår: "Konferansen tror sammen under gunstige omstendigheter. Alle som verdsetter freden håper på et godt resultat." Den amerikanske kommentator "Liberator" skriver i forbindelse med konferansen at det nå ikke lenger kan være nødvendig å drøfte om man kan vinne krigen og hvordan man kan gjøre det, men utelukkende hvordan man skal gjøre det slik at det skjer på den kortest mulige tid. Tyskerne har ennå to fordelene, hærens tallmessige styrke og det at de ennå behersker et så stort område at de kan vinne tid.

Flyangrep. Amerikanske flygende festninger angrep Schweinfurt i Bayern i dagslys torsdag. 60 flygende festninger og 2 eskorterende jagerfly gikk tapt. I Schweinfurt ligger 3 av Tysklands største kuldelegerfabrikker, som til sammen produserer halvparten av landets kuldeleger. Flygere som er kommet tilbake melder at angrepet ble møtt av den største samling jagerfly som noengang er satt inn mot de flygende festninger. 104 tyske jagerfly ble med sikkerhet skutt ned, og antageligvis ytterligere 45. - Noen få tyske fly viste seg over England inatt og kastet en del bomber.

TERRORBØLGE MOT UNIVERSITETET. (Oslo) Fredag morgen foretok norsk statspolit i en rekke arrestasjoner blandt universitetsfolk. Det meddeles at blandt dem som ble arrestert var professorene Harald Schjelderup, Ström, Carl Arnholm, Anatole Haintz, Björn Föyn, Hassel, Sverre Steen, Ellif Skard, univ.stip. Johs, Andonæs og docent Johan Schreiner. Professor Magnus Olsen, som er 65 år og sykkelig, ble arrestert, men er sluppet ut igjen. Bortsett fra professor Oscar Albert Johnson, som er temmelig tvilsom, er alle lærerkrefter i historie arrestert, slik at man nå regner med at det ikke kan holdes eksamen i dette fag til høsten. En hel del studenter, funksjonærer og kandidater er også arrestert. De arresterte er ført til Brotvedt. Professorene og studentene har fått reiseforbud fra Oslo.

MEDISINALDIREKTÖR ÖSTREM har mottatt følgende brev fra fhv. distriktslege Sölberg i Dramedal. Brevet trenger ingen kommentarer.

"Det gjelder søknad om adgang til å få brannevinskort. Da sådanne levertes ut meldte vi os ikke, min hustru og jeg. Vi har ikke pleiet å nyte alkoholholdige drikke uten en sjelden gang. Dessuten tenkte jeg den gang at vil jeg få kort senere, så blir det å få. Men lensmannen opplyser nu at der nå attest fra opt. nu.

Som enno - i nevnet - prakt. læge kunde jeg skaffe mig i all fall litt, men liker ikke denne veg.

Saken er, at min hustru, 79 år og jeg 82 år i det siste plages av søvnløshet og urolig søvn især etter dårlige meldinger fra Öst. Erfaring fra før har lært mig at en dram om aftnen er hjelp mot bakværingen. Jeg har ikke fordringen om noen speciel sort. Almindelige varer greier sig.

Heil og Sæl.

M. Sölberg (sign.) Fhv. distriktslege